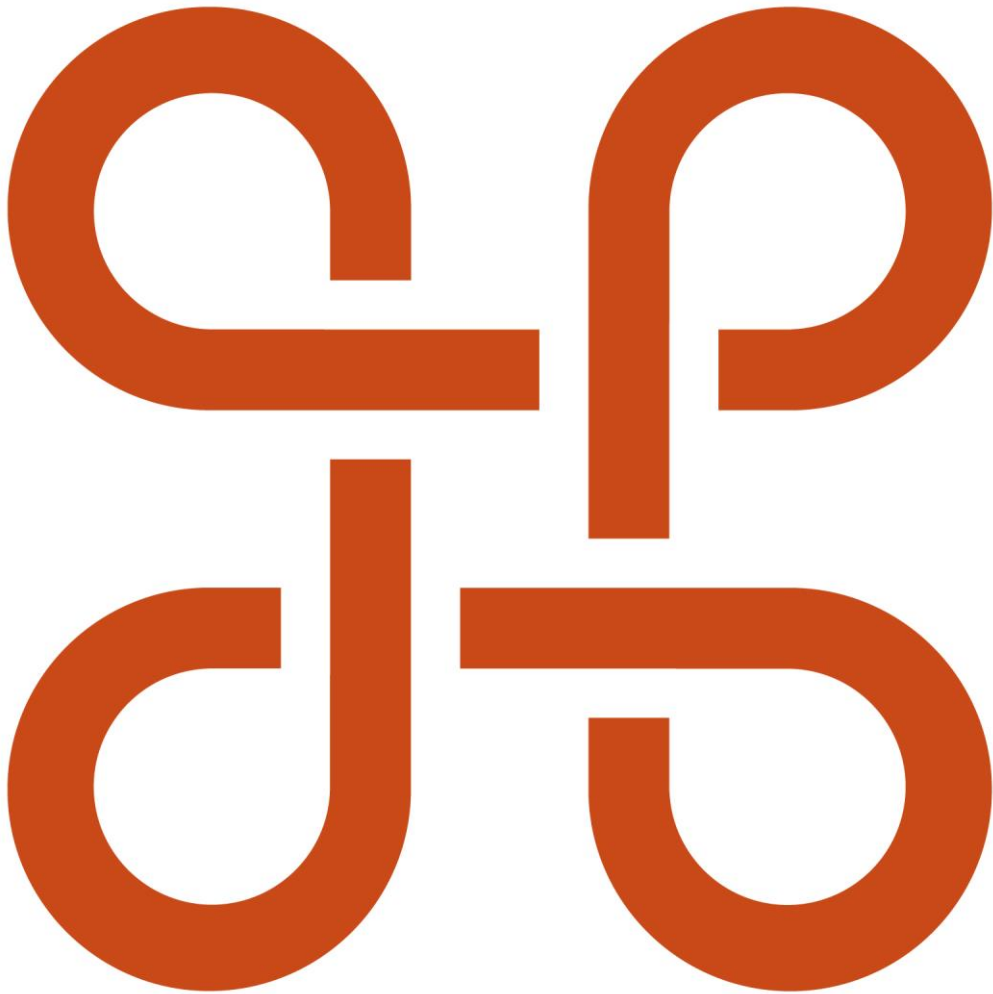

AI i verksamheten

Ett regeringsuppdrag

RIKSANTIKVARIEÄMBETET

Riksantikvarieämbetet
Box 1114, 621 22 Visby
Tel 08-5191 80 00
www.raa.se
registrator@raa.se

Riksantikvarieämbetet 2024
AI i verksamheten. Ett regeringsuppdrag.
Text: Ingen upphovsrätt
Bilder och illustrationer: Creative Commons licens CC BY där inget annat anges.
Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
1. Inledning.....	6
1.1 Uppdraget	6
1.2 Bakgrund.....	6
1.3 Syfte och frågeställningar	7
1.4 Genomförande	8
1.5 Avgränsningar	9
2. Resultat av kartläggningen	10
2.1 Riksantikvarieämbetet	10
2.1.1 Riksantikvarieämbetet använder AI ytterst begränsat i verksamheten	10
2.1.2 I den mån AI används handlar det om AI-verktyg.....	10
2.1.3 Riksantikvarieämbetet saknar riktlinjer för användning av AI	11
2.2 Centrala museer som ingår i myndigheter använder AI ytterst begränsat i verksamheten	11
2.2.1 Flera museimyndigheter har arbetat med AI, men användningen är begränsad	12
2.2.2 En museimyndighet har en policy för AI-frågor.....	12
2.2.3 En museimyndighet använder AI- verktyg eller AI-baserade system för samlingar eller förvaltning.....	12
2.2.4 Tre museimyndigheter använder AI-verktyg eller AI-baserade system för att tillgängliggöra samlingar eller interagera med besökare	12
2.2.5 Övrigt.....	13
3. Slutsats.....	14

Bilagor	15
Bilaga 1: Frågor ställda till centrala museer och Musikverket	15
Bilaga 2: Externa parter som berörs av kartläggningen	16

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet fick i regleringsbrevet för 2024 i uppdrag att redovisa myndighetens användning av AI och AI-teknik. Redovisningen skulle inbegripa hur AI påverkar myndigheten samt om vi har någon policy eller inriktning för användning av AI. Vidare skulle vi kartlägga och redovisa hur de centrala museer som är myndigheter och Musikverket använder AI i sin verksamhet.

Kartläggningen har konstaterat följande:

- Riksantikvarieämbetet använder AI ytterst begränsat i verksamheten.
- I den mån AI används i verksamheten så handlar det om så kallade AI-verktyg.
- Riksantikvarieämbetet saknar idag egna riktlinjer för användning av AI.
- De centrala museer som ingår i myndigheter använder AI ytterst begränsat i verksamheten.

Sammantaget placerar detta såväl Riksantikvarieämbetet som de centrala museer som ingår i myndigheter (inbegripande Musikverket) på ungefär samma nivå som de flesta andra myndigheter. Det finns en stor vilja att använda AI och en stor nyfikenhet. Samtidigt finns det vissa hinder som först behöver överbryggas innan en myndighet kan börja använda AI. Sådana hinder kan handla om legala förutsättningar, behov av uppföljningssystem och informationssäkerhet och -kvalitet.

Om dessa hinder kan överbryggas finns det stor potential och möjligheter med AI. Dock kan de ha betydelse för hur fort myndigheter kan börja använda AI.

1. Inledning

1.1 Uppdraget

I regleringsbrevet för 2024 fick Riksantikvarieämbetet följande uppdrag:

Riksantikvarieämbetet ska kortfattat redovisa hur artificiell intelligens påverkar och, i förekommande fall, används i verksamheten. I uppdraget ingår att redovisa i vilken omfattning exempelvis öppna standarder, algoritmer och språkmodeller används. Myndigheten ska redovisa om egen utveckling pågår inom myndighetens verksamhetsområde och om det kan finnas förutsättningar för andra myndigheter att dra nytta av eventuella resultat. Myndigheten ska också ange om myndigheten tillämpar riktlinjer för användningen av artificiell intelligens som omfattar t.ex. aspekter som rör etik och informationssäkerhet. Myndigheten ska även kartlägga och redovisa hur de centrala museer som är myndigheter och Statens musikverk arbetar med artificiell intelligens i sina verksamheter. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 31 maj 2024.

1.2 Bakgrund

Regeringen tillsatte i december 2023 en AI-kommission¹ med uppdrag att identifiera behov av och lämna förslag på åtgärder som kan bidra till att stärka utvecklingen och användningen av artificiell intelligens (AI) i Sverige. Kopplat till offentlig sektor är kommissionens uppdrag även att föreslå åtgärder för en ökad AI-användning i offentlig förvaltning samt analysera förutsättningarna för hur användningen av AI i offentlig förvaltning kan utvecklas och föreslå hur detta skulle kunna gå till samt vid behov lämna författningsförslag.

Att beakta här är även det förslag på EU-lagstiftning för AI, den så kallade AI-förordningen, som utarbetades inom EU och under våren 2024 har antagits av Europaparlamentet och Europeiska unionens råd.

---

¹ Kommittédirektiv: [forstarkt-ai-formaga-i-sverige-dir.-2023164.pdf](https://www.regeringen.se/491313/publications/2023/12/forstarkt-ai-formaga-i-sverige-dir.-2023164.pdf) ([regeringen.se](https://www.regeringen.se))

Utvecklingen av AI är idag snabb och inte sällan hinner inte legala aspekter med i utvecklingen. Detta medför ett osäkert rättsläge som ställer särskilt stora krav på myndigheter som vill använda AI.

I den nyligen publicerade rapporten *Myndigheterna och AI*² (2024) konstaterade Statskontoret att även om en del större myndigheter i någon mån använder AI så är de flesta myndigheter medvetet försiktiga och befinner sig i ett utforskande läge. När AI används av myndigheter är det framför allt i syfte att spara resurser i verksamheter av mer administrativ karaktär. Statskontorets rapport betonar även vikten av att som myndighet aktivt arbeta med att säkerställa att man lever upp till den statliga värdegrunden när man använder AI. Statskontoret påpekar även att det är en utmaning för myndigheter att hantera riskerna med AI, att få myndigheter har strategidokument, få myndigheter följer upp AI-satsningar och få myndigheter utvärderar AI-satsningar. Sammantaget konstaterar Statskontoret att statsförvaltningen befinner sig i ett slags vänteläge och att det fortfarande är relativt ovanligt med AI-användning i statsförvaltningen. Man antar att detta beror på dels risker, dels kompetensbrist (t ex juridik, teknik), men att det samtidigt finns en risk att man missar potentialen med AI. Vidare är rättsläget ännu osäkert vilket inte är ovanligt när det gäller ny teknik som i AI:s fall dessutom utvecklas väldigt fort.

Tidigare utredningar på temat har landat i ungefär detsamma. Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, DIGG och Skatteverket har under ledning av DIGG haft i uppdrag av regeringen att göra det enklare för offentlig förvaltning att använda sig av AI med syfte att stärka Sveriges välfärd och konkurrenskraft. I rapporten *Uppdrag att främja offentlig förvaltnings förmåga att använda artificiell intelligens* (2023) konstateras att det saknas samordning, att goda resultat inte sprids, att det finns efterfrågan på konkreta stöd men även utredningar för att säkerställa rätt nivå vad gäller informationssäkerhet och vissa juridiska frågor. Uppdraget resulterade bland annat i en stödportal.³

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna rapport är att med utgångspunkt i uppdraget undersöka och redovisa hur artificiell intelligens, AI, används i och påverkar Riksantikvarieämbetets verksamhet samt hur AI används i verksamheten hos de centrala museer som ingår i myndigheter.

Arbetet har utgått ifrån följande frågeställningar:

---

² [Myndigheterna och AI - En studie om möjligheter och risker med att använda AI i statsförvaltningen \(statskontoret.se\)](#) – hämtad 2024-04-26

³ [Offentlig AI - Sveriges Dataportal](#)

- Hur och i vilken omfattning använder Riksantikvarieämbetet AI i verksamheten?
- Vilken typ av AI- och AI-relaterad teknik används?
- Enligt vilka riktlinjer sker användningen?
- Hur påverkas Riksantikvarieämbetets verksamhet av AI?
- Hur använder centrala museer som ingår i museimyndigheter AI?

Vi har även beaktat så kallade ”möjliggörare” i frågeställningarna, det vill säga förmågor och mognadsnivå på olika områden hos en organisation som är viktiga för att kunna nyttja AI framgångsrikt.⁴

1.4 Genomförande

Uppdraget har genomförts genom följande metoder:

Dokumentstudier: har genomförts genom att förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om harmoniserade regler för artificiell intelligens, i dess olika lydelse fram till och med den lydelse som Europaparlamentet röstade om och antog den 13 mars 2024, har legat till grund för avgränsning av uppdraget och en definition som använts för att säkerställa att samtliga tillfrågade haft samma bild av vad som avses med AI.

Intern kartläggning: har genomförts genom en intern enkät ställd till samtliga enheter inom myndigheten samt till programmet Digital Omställning på Museiområdet. Svarefrekvensen på enkäten var 100 procent (19 svar). Svaren har följts upp med fördjupande workshoppar för mer kvalitativa och kompletterande inspel.

Extern kartläggning: har genomförts genom en extern enkät ställd till Musikverket samt de museimyndigheter där de utpekade museerna ingår. Museimyndigheterna har alltså svarat för samtliga av sina ingående museer. Svarefrekvensen på enkäten var 100 procent (9 svar).

---

⁴ Begrepp från modellen ’Strategihuset’ utvecklad av tyska organisationen Applied AI, översatt av AI-Sweden sid 10 här; [aivision_sv-1.pdf](#)

1.5 Avgränsningar

AI som begrepp avser både en viss typ av tekniker och ett forskningsfält. I dagsläget saknas en fastställd definition av vad artificiell intelligens är. I takt med den tekniska utvecklingen sker även en förflyttning av vad som kan betecknas som AI-teknik.

För att säkerställa att alla tillfrågade i uppdragets kartläggningar utgick från samma bild/samma definition av AI har vi utgått från det arbete med att ta fram en AI-förordning som genomförts inom EU. Det senaste förordningsförslaget som vi hade tillgång till inför kartläggningarna var den text som Europaparlamentet antog i mars 2024 och innehöll följande definition:⁵ *‘AI system‘ means a machine-based system designed to operate with varying levels of autonomy, that may exhibit adaptiveness after deployment and that, for explicit or implicit objectives, infers, from the input it receives, how to generate outputs such as predictions, content, recommendations, or decisions that can influence physical or virtual environments.*

---

⁵ Daterat den 13 mars 2024 [TA \(europa.eu\)](#) (s. 166)

2. Resultat av kartläggningen

2.1 Riksantikvarieämbetet

Kartläggningen har konstaterat att Riksantikvarieämbetet arbetar ytterst lite med AI eller AI-verktyg. I den mån denna typ av tekniker används handlar det i huvudsak om externa AI-tjänster.

2.1.1 Riksantikvarieämbetet använder AI ytterst begränsat i verksamheten

Riksantikvarieämbetet använder inte AI i sin verksamhet, annat än i ytterst begränsad omfattning. När det används handlar det om AI-verktyg som ingår i program eller webbaserade tjänster.

Myndigheten påverkas därför av AI på samma sätt som resten av samhället, där AI idag är en naturlig del av många digitala verktyg i mycket snabb utveckling. Påverkan kan handla om att vi ser möjligheter till exempel vad gäller att analysera stora mängder kumulativa data, dra slutsatser och presentera förslag som kan hjälpa oss att överkomma komplexa problem men att vi också förstår att det som myndighet finns såväl legala aspekter som behöver utredas innan användning och behov av kompetenser i till exempel digital informationssäkerhet och juridik.

AI ställer nya krav och det finns därför behov av att öka kunskapen om dataskydd, upphovsrätt och hantering av allmänna handlingar kopplat till just AI innan användning. Även om det finns ett stort intresse för att använda AI, krävs nya roller och kompetenser för att hålla jämna steg med den snabba teknikutvecklingen och den nya lagstiftningen, såsom EU:s kommande AI-lagstiftning.

2.1.2 I den mån AI används handlar det om AI-verktyg

I den mån AI används i Riksantikvarieämbetets verksamhet rör det sig uteslutande om externa tjänster som assistenter, chattprogram, och specialiserade funktioner inom exempelvis bildhantering, hantering av pressutskick, översättningstjänster och fakturagranskning. Dessa tjänster innefattar bland annat ChatGPT för textbearbetning, program för videobearbetning och bildredigering, samt Readspeaker för tillgänglighetsanpassning av webbsidor och kurser. Det finns även

specialiserade verktyg för hantering av pressutskick och fakturagranskning. Organisationen har börjat adressera osäkerheter kring vad som exakt definieras som AI, särskilt när konventionella programvaror successivt integrerar AI-tjänster.

Riksantikvarieämbetet har ännu inte utvecklat någon ram eller riktlinje för användning av AI. Detta skulle kräva fördjupad förståelse för AI och dess definition och teknikens snabba utveckling, vilket skulle krävt prioriteringar resurs- och kompetensmässigt samt juridiskt.

Riksantikvarieämbetet har inte genomfört någon utbildning inom AI för ett bredare utsnitt av personalen. Riktad utbildning har anordnats för de medarbetare som hanterar fakturagranskningsverktyget. För detta verktyg anges också att aktivt arbete sker för att rätta felaktigheter, föreslå alternativ och komplettering med information. Kontroll av faktureringsverktygets konteringsförslag görs samt åtgärder i de fakturor där det behövs. Vidare har enskilda medarbetare gått kurser och kompetensutveckling inom AI. Överlag stämmer Riksantikvarieämbetets relation till AI väl in med den generella bild av myndigheters användning av AI som kunde konstateras i Statskontorets rapport.

2.1.3 Riksantikvarieämbetet saknar riktlinjer för användning av AI

Riksantikvarieämbetet saknar idag egna riktlinjer, rekommendationer, policys eller stöd för användning av AI. I den mån det finns policys har slutsatser dragits ur befintliga dokument.

Myndigheten använder inte AI, utom i ytterst begränsad omfattning.

2.2 Centrala museer som ingår i myndigheter använder AI ytterst begränsat i verksamheten

De centrala museer som är myndigheter samt Musikverket arbetar sammantaget ytterst lite med AI eller AI-verktyg.

Kartläggningen har berört frågor om användning av AI både i den egna administrativa verksamheten och för att främja utförandet av museernas kärnverksamheter: utställningar/publik verksamhet, samlingsförvaltning och kunskapsuppbyggnad.

2.2.1 Flera museimyndigheter har arbetat med AI, men användningen är begränsad

Av de tillfrågade museimyndigheterna inbegripande Musikverket anger tre att deras ingående museer inte överhuvudtaget har arbetat med AI i någon form, medan alla andra tillfrågade museimyndigheter inbegripande Musikverket har arbetat med AI i sin verksamhet i någon form.

2.2.2 En museimyndighet har en policy för AI-frågor

Av de tillfrågade museimyndigheterna inbegripande Musikverket anger bara en museimyndighet att de har en policy eller annan typ av dokument som behandlar AI-frågor i deras verksamhet. Ytterligare en museimyndighet anger att de under året avser att inkludera AI i sin IT-policy, och att riktlinjer kommer att tas fram.

2.2.3 En museimyndighet använder AI- verktyg eller AI-baserade system för samlingar eller förvaltning

Av de tillfrågade museimyndigheterna inbegripande Musikverket anger bara en museimyndighet att de använder AI-verktyg eller AI-baserade system för att hjälpa till med uppgifter som att organisera samlingar eller att hantera förvaltningsinformation (t ex bildigenkänning, textigenkänning eller motsvarande).

En museimyndighet beskriver också att de i en testfas arbetat med fyra olika AI-baserade verktyg i nuvarande DAM-system⁶ (text-i-bild-sökning, picturer-reverse-search, show similar och upptäcka dubletter). Resultatet av testfasen var att man planerar inkludera AI-verktygen i fråga i kommande system. Personalen som arbetade med detta hade utbildning för att använda tjänsterna.

2.2.4 Tre museimyndigheter använder AI-verktyg eller AI-baserade system för att tillgängliggöra samlingar eller interagera med besökare

Av de tillfrågade museimyndigheterna inbegripande Musikverket svarar tre att de använder AI-verktyg eller AI-baserade system för att stödja tillgängliggörandet av samlingar eller för att interagera med museibesökare (t ex virtuella botar, spel, interaktiva tjänster eller funktioner för att ge rekommendationer till besökare). Ett museum har även samarbete med KTH.

---

⁶ Ett DAM-system är ett system som låter en organisation lagra, organisera, hitta, hämta och dela allt innehåll i en digital katalog från en enda plats, dvs en enad informationskälla.

2.2.5 Övrigt

En museimyndighet anger att de använder AI-verktyg eller AI-baserade system i andra arbetsflöden och system (t ex för prediktiva modeller, analyser av data, övervakning, eller beslutsstöd), och deras personal har fått träning/utbildning i detta. Ytterligare en museimyndighet anger att de använder AI som stöd i översättning mellan svenska och engelska. Två museimyndigheter planerar att prova att använda bildigenkänning. En museimyndighet har även pågående arbete med att ta fram riktlinjer för AI (och ChatGPT specifikt) samt att utvärdera olika AI-verktygs användbarhet. Vidare har en museimyndighet ett pågående arbete med att fram egna prediktiva modeller för besök/planering bemanning.

Inget av de svarande museimyndigheterna har låtit allmänhet bidra eller påverka resultat från AI-verktyg, till exempel genom att kunna rätta felaktigheter, föreslå alternativ eller komplettera med mera information.

3. Slutsats

Riksantikvarieämbetet, de centrala museer som ingår i myndigheter samt Musikverket faller väl in i den bild av myndigheters användning av AI som Statskontoret påvisat.

Samtliga kartlagda myndigheter (inbegripande Riksantikvarieämbetet) använder AI och AI-verktyg i ytterst begränsad omfattning. De AI-verktyg som används är i regel inbyggda i tjänster eller en så kallad ”plug in modul” (till exempel fakturagranskning i Proceedo eller text till tal översättningstjänst på hemsidan). I inget fall finns något egenutvecklat system/verktyg. Vidare saknar såväl Riksantikvarieämbetet som de flesta av de undersökta museerna specifika riktlinjer och styrande dokument för AI.

Sammantaget avspeglar myndigheterna den bild av försiktigt, men positivt, avvaktande inställning till AI som också lyftes i Statskontorets rapport, där man identifierar ett antal hinder för att använda AI vilka behöver överbryggas innan användning. För att till fullo kunna dra nytta av potentialen med AI krävs – utifrån dagens läge – ökad intern kompetens, att riktlinjer tas fram för att klargöra användningen, främjande av innovation och lärande samt en helhetssyn på information, informationshantering och processer. Enkla och avgränsade satsningar skulle kunna vara ett första steg i att skapa förståelse och kompetens på området.

När dessa förutsättningar finns på plats finns flera områden inom Riksantikvarieämbetets egen organisation där AI kan förbättra effektiviteten och tjänsterna. Rimligen gäller detta även museerna.

Bilagor

Bilaga 1: Frågor ställda till centrala museer och Musikverket

Har ni en policy eller annan typ av dokument som behandlar användning av AI i er verksamhet?

- En museimyndighet svarade ja.

Använder er myndighet några AI-verktyg eller AI-baserade system för att hjälpa till med uppgifter som att organisera samlingar eller att hantera förvaltningsinformation (t ex bildigenkänning, textigenkänning eller annat)?

- En museimyndighet svarade ja, och angav även att personalen fått träning/utbildning i dessa AI-verktyg. Detta handlade om en testfas med fyra olika AI-baserade verktyg i nuvarande DAM-system (text-i-bild-sökning, picturer-reverse-search, show similar och upptäcka dubletter). Testfasen fungerade så bra att man nu planerar att inkludera dessa AI-verktyg i det nya DAM-system som ska upphandlas under året.

Använder er myndighet några AI-verktyg eller AI-baserade system för att stödja tillgängliggörandet av samlingar eller för att interagera med museibesökare (t ex virtuella botar, spel, interaktiva tjänster eller funktioner för att ge rekommendationer till besökare)?

- Tre museimyndigheter svarade ja.

Har personal fått någon träning eller utbildning i dessa AI-verktyg?

- Två museimyndigheter svarade ja.

Använder er myndighet några AI-verktyg eller AI-baserade system i andra arbetsflöden och system (t ex för prediktiva modeller, analyser av data, övervakning, eller beslutsstöd)?

- En museimyndighet svarade ja, och angav även att personal fått träning/utbildning för dessa AI-verktyg.

Har individer som ej är anställda av er kunnat bidra till eller påverka resultat från AI-verktyg – t.ex. genom att kunna rätta felaktigheter, föreslå alternativ, komplettera med mer information?

- Samtliga museimyndigheter svarade nej.

Slutligen angav tre museimyndigheter att de under året kommer att ta fram riktlinjer för AI, inkludera AI i IT-policys samt undersöka möjligheter att ta fram egna modeller för besök/planering och ChatGPT.

Bilaga 2: Externa parter som berörs av kartläggningen

Den externa enkäten ställdes till följande museimyndigheter (som svarade för sina ingående museer):

- Statens musikverk (innefattar Musikverket och Scenkonstmuseet)
- Statens historiska museer (innefattar Historiska museet, Livrustkammaren, Tumba bruksmuseum, Ekonomiska museet, Skoklosters slott, Hallwylska museet och Sveriges museum om Förintelsen)
- Nationalmuseum (innefattar Nationalmuseum och Gustavsbergs porslinsmuseum)
- Statens försvarshistoriska museer (innefattar Armémuseum och Flygvapenmuseum)
- Statens maritima och transporthistoriska museer (innefattar Vasamuseet, Marinmuseum, Vrak, Järnvägsmuseet och Sjöhistoriska museet)
- Moderna museet (innefattar Moderna museet samt Moderna museet Malmö)
- Statens museer för världskultur (innefattar Etnografiska museet, Medelhavsmuseet, Världskulturmuseet och Östasiatiska museet)
- Naturhistoriska riksmuseet
- Statens centrum för arkitektur och design

